Med støtte fra

Kulturministeriets og Folketingets pulje til markering af Genforeningsjubilæet 2020,
Traugott Møllers Fond, Alving Fonden, Bestles Fond
Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, Konsul George Jorck og hustru Emma Jorck´s Fond

Afsnit 5

Grænser som Løsning eller Problem

Undervisningsmateriale

Mette Damgaard Jørgensen & Dennis Hornhave Jacobsen

© FALIHOS & Projekt M

Afsnit 5: Grænser som løsning eller problem?

En grænse markerer det, der er indenfor og det, der er udenfor. Grænser kan være bundet til et geografisk territorium - eksempelvis har Danmark grænser op mod sine nabolande Sverige, Norge og Tyskland, ligesom vi har grænser mellem forskellige kommuner og regioner. Som nævnt i introafsnittet er en stat blandt andet kendetegnet ved at have grænser og at den inden for disse er suveræn og dermed selv må bestemme over sit folk og sin lovgivning. En fysisk grænse kan også være noget, man ikke tænker så meget over - eksempelvis er et hus med til at afgrænse ens familie fra det udenfor, ligesom en ghetto kan være afgrænset af en større vej eller nogle bygninger, som ser ud på en særlig måde.

Grænser behøver altså ikke være fysiske som i eksemplet med staterne. Men hvordan opdager man usynlige grænser? Sociale eller personlige grænser viser sig ofte ved, at en bestemt slags opførsel er acceptabel eller måske ligefrem påkrævet - der er fx forskel på, hvad der er normal opførsel i skolen og derhjemme - grænserne er forskellige. Grænser kan også handle om, hvad vi hver især finder acceptabelt. Nogen synes det er ok at kysse på første date, andre venter meget længere. I denne betydning er grænser noget, der eksisterer i den enkeltes mindset selvom det selvfølgelig er påvirket af, hvad man gerne vil have, andre tænker om én.

Uanset om det er tale om fysiske, sociale eller personlige grænser, er der en tendens til at det, der er inden for grænsen, er det rigtige og trygge, mens det der er uden for grænsen er mere utrygt og usikkert.

Da grænsen mellem Danmark og Tyskland blev trukket i 1920 betød det, at store mindretal på hver side af grænsen blev afskåret fra det, de mente var deres hjemland - 25.000 personer som havde stemt for Tyskland blev tvunget til at være en del af den danske stat, hvis ikke de ville flytte. Syd for grænsen var det 8-10.000 personer, der havde stemt for at Danmark skulle være en del af den tyske stat. Som du har læst i forbindelse med filmen *Et liv flere kulturer,* var mindretallene beskyttede af *København-Bonn-erklæringerne,* men da grænsen blev trukket, var den på den ene side en løsning på en langvarig konflikt og samtidig et problem for mindretallene som oplevede, at de fik sværere ved at holde fast i deres kultur og identitet.

Ambassadør

Når man gerne vil bygge bro mellem stater eller mennesker - hen over grænser - kan man gøre brug af en ambassadør. En ambassadør kan være en repræsentant for en stat. Så er han eller hun ansat af staten - men det kan også være ambassadør i overført betydning, hvis man repræsenterer en forening, en nation eller et nationalt mindretal. I dag har ***Grænseforeningen*** eksempelvis gymnasieelever fra danske gymnasier i Sydslesvig og det tyske gymnasium i Sønderjylland til at være elevambassadører. De rejser rundt og fortæller om, hvordan det er at vokse op i et mindretal med flere sprog og grænser. De har også

kulturmødeambassadører (KMA), som rejser rundt til andre unge i landet og fortæller om, hvordan det er at føle, man hører til på begge sider af grænsen.

Kilder

Historie	**Samfundsfag**
Kilde 1: Pastor Horstmanns beretning fra afstemningsdagen 10. februar 1920 (fra **"***Det lyder som et eventyr"* s.179**)** *"Og dagen kom, kom med vilde vestenstorm og hårde regnskyl, sande skybrud, det smælder mod vinduerne, det hyler rundt om husene, det fejer gennem gaderne, der allerede mere ser ud som kanaler. Menneskene arbejder sig forblæste og gennemblødte til kirke til den afstemningsgudtjeneste, som provst Otsen, der stammer fra Skærbæk, holder.* *Flagstængerne bøjer sig for stormen, dannebrigene smælder tordnende, flagenes røde farve løber ud i det hvide, laser fra flagene flyver over hele landsbyen, hvert øjeblik styrter vores drenge herind med strålende øjne:* "Dannebrog hos A. A. og B.B. og C.C. er allerede væk, helt revet i stykker, hurra." *Et frygteligt vejr! Alle optog, alle festligheder, der er planlagt under åben himmel, falder væk, al udsmykning drukner i den strømmende regn."*	**Kilde 1: Grænsekontrol statistik - politiets hjemmeside** **Grænsekontrol** Resultat af den midlertidige stikprøvevise grænsekontrol ved den dansk-tyske grænse. Med regeringens indførsel af midlertidig grænsekontrol ved den dansk-tyske grænse blev politiets hidtidige kontrolindsats iværksat den 4. januar 2016 kl. 12.00. Syd- og Sønderjyllands Politi, Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi og Bornholms Politi foretager stikprøvevis kontroller ved grænseovergangene til Tyskland. Der er således ikke tale om en fuldstændig kontrol. Fokus er primært på de tre hovedfærdselsårer i Sønderjylland ved Padborg, Kruså og Frøslev, banegårdene i Padborg og Tønder samt færgehavnene i Rødby, Gedser og Rønne. *Kilde:* *https://politi.dk/statistik/graensekontrol*
Kilde 2: Uddrag fra bogen *19 myter om Sønderjyllands historie s.200.* Uddraget forklarer, hvem der havde adgang til at stemme i forbindelse med grænsedragningen. *"Versaillestraktatens artikel 109 gav stemmeret til alle mindst tyveårige*	**Kilde 2: Udenrigsministeriet - mission, vision og værdigrundlag**

personer, som var født i afstemningsområdet, havde været bosat der senest siden 1900 eller var blevet udvist derfra af de tyske myndigheder. […] Det betød, at mange voksne indbyggere, der var bosat i området, ikke havde ret til at stemme, nemlig alle dem, der var flyttet hertil efter 1900. Disse mennesker – danske eller tyske – kunne godt have boet i området i 10, 12, 15 eller 20 år, kunne have arbejdet der, kunne have opdraget deres børn der, kunne måske have købt hus der eller have gjort en social eller politisk indsats til gavn for området – alt dette betød ingenting. De havde ikke lov til at stemme om deres og deres børns fremtid."	**Udenrigsministeriets mission, vision og værdigrundlag** **Mission** I en verden i forandring er Udenrigsministeriets mission, at "arbejde for Danmarks interesser og værdier i forhold til omverdenen på en måde, der fremmer danskernes frihed, tryghed og velstand samt en mere fredelig og retfærdig verden med udvikling og økonomisk vækst for alle". Missionen signalerer, at Udenrigsministeriet koncentrerer sig om overordnede interesser og værdier. Det kan være stabilitet i EU's nye nabolande. Eller det kan være grundlæggende danske værdier som demokrati og menneskerettigheder, som regeringen ønsker at fremme i udviklingslandene. Udenrigsministeriets arbejde omfatter ikke blot forholdet til andre lande, men også internationale organisationer, aktører og internationale kræfter, der påvirker Danmark. Det kan være den internationale terrorisme eller lavkonjunktur i den internationale økonomi. Udenrigsministeriet arbejder for Danmark og for danskerne. Danskernes frihed, tryghed og velstand er målet for arbejdet. Borgerne skal kunne færdes trygt både i Danmark og i udlandet. Udenrigsministeriet skal hjælpe danskere i nødsituationer og fremme landets sikkerhed og sikkerhed i forhold til international terrorisme, kriminalitet, våbenspredning mv. https://tyskland.um.dk/da/om-os/udenrigsministeriets-mission-vision-og-vaerdigrundlag/
Kilde 3: Hjemmeside i forbindelse med 100 års-jubilæet for grænsedragningen i 1920: **https://genforeningen2020.dk/temaer/folket-bestemmer-selv/**	**Kilde 3: Grænseforeningens hjemmeside - grænseforeningens ambassadører** **https://graenseforeningen.dk/undervisning/graenseforeningens-ambassadoerer** **Elevambassadørerne** Grænseforeningens Elevambassadører er gymnasieelever fra det danske mindretal i Sydslesvig og det tyske mindretal Sønderjylland, der besøger gymnasieklasser og de ældste grundskoleklasser og går i dialog om identitet, sprog, grænser, mindretal mm. *Elevambassadørerne samlet ved Grænseforeningens telt på Ungdommens Folkemøde 2019 i Valbyparken.* *Foto: Grænseforeningen*

Aktiviteter

Historie	**Samfundsfag**
Til kilde 1:	Til kilde 1:

- Hvilket artefakt forbindes i kilden med det danske? - Hvordan kan man se i kilden, at pastor Horstman håbede på tysk flertal ved afstemningen? - Vi kan ikke vide, om grænsen blev et problem eller en løsning for Horstmann. Men hvorfor tror du, det betød så meget for ham om hans hjemstavn blev dansk eller tysk efter afstemningen?	- Kig på et kort og undersøg, hvor på grænsen den stikvise grænsekontrol er. - Hvorfor har der *ikke* været grænsekontrol mellem Danmark og Tyskland i en årrække? - Brug din viden om staten (fra intro-materialet) til at give årsagsforklaringer på, hvorfor der i dag indføres stikvis grænsekontrol. Hvem vil man gerne holde uden for grænsen - og hvem vil man gerne holde inden for grænsen? - For hvem er det positivt at have en stikvis grænsekontrol mellem Danmark og Tyskland - og for hvem er det problematisk? - Diskuter: Bør der være en stikvis grænsekontrol mellem Danmark og Tyskland?
Til kilde 2: - Beskriv med egne ord, hvem der havde mulighed for at stemme om grænsedragningen og hvem der var afskåret fra det. - Vurder om personen, der har skrevet kilden, synes at afstemningen var rimelig. Begrund dit svar i teksten. - Hvad synes du? Var afstemningen rimelig? Hvis ja, hvorfor? Hvis nej, hvordan skulle det så have været gjort?	Til kilde 2: - Undersøg: Hvem er den tyske ambassadør i Danmark - og hvem er den danske ambassadør i Tyskland? - Hvad er formålet med en tysk ambassadør i Danmark? - Er der nogle stater, som ikke har ambassadører i Danmark - hvorfor mon?
Til kilde 3: - Undersøg hjemmesiden.	- Hvordan vil I kunne anvende elevambassadørerne i jeres klasse?

- Hvilke andre grænsedragninger kan ifølge hjemmesiden holde 100 års jubilæum i 2020 ligesom den dansk/tyske grænse? - Hvad fortælles der på hjemmesiden om "*Folkets selvbestemmelsesret*"? - Hvilke nutidige begivenheder sammenlignes grænsedragningen 1920 med? - Undersøg begivenhederne. Hvilke af begivenhederne har ført til en afstemning? - Har afstemningen løst konflikterne eller skabt nye problemer?	- Udarbejd 3 spørgsmål, som I gerne vil have, ambassadøren taler om. - Elevambassadørerne er travle, men man kan sende spørgsmålene til dem og håbe, at de har tid til at svare. - Elevambassadørernes hjemmeside: https://elevambassadoererne.graenseforeningen.dk/

Evaluering/produktorientering

Ingen konflikter er helt ens, så det kan være svært at sammenligne dem. Endnu sværere bliver det selvfølgelig, når man ikke har prøvet at leve i den tid, hvor konflikten udspillede sig - fx i perioden omkring 1920. Til trods for det så mener mange, at man bør lære af fortiden - hvad der virkede og hvilke fejl der blev begået - og mange steder i verden er der store konflikter, der handler om grænsedragninger, mindretalsbeskyttelse og selvstændighed. Hvis du synes at emnet er spændende kan du fx undersøge konflikten mellem Israel og Palæstina, kurdernes kamp for at fastholde deres kultur og identitet eller hvorfor Belgien efter et valg i 2010 skulle bruge hele 541 dage på at finde ud af, hvem der skulle danne regering. Men hvad hvis det skete i Danmark? Hvad nu, hvis din by eller din landsdel ønskede selvstændighed fra resten af Danmark?

Din tale til

- Lav en brainstorm over argumenter for og imod at din by eller din landsdel skal løsrive sig fra Danmark.
- Vælg om du vil lave en tale for eller imod løsrivelse fra Danmark.
- Skriv talen ned. Benspænd: Du skal bruge begreberne stat, nation, kultur, identitet og konflikt.
- Indtal eller optag din tale.
- Rediger evt talen, så stemningen understøttes af underlægningsmusik og/eller billeder.